

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE
DIREKTORAT ZA ZAKONODAJO S PODROČJA PRAVOSODJA

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: (01) 369 5342

F: (01)369 5783

E: gp.mp@gov.si

www.mp.gov.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
Urad Vlade za komuniciranje

gp.ukom@gov.si

Številka: 091-5/2018/2

Datum: 6. 2. 2018

Zadeva: Predlagam.vladi.si – Predlog 8858-17: Ukinitve instituta osebnega stečaja – odgovor Ministrstva za pravosodje

Ministrstvu za pravosodje ste posredovali predlog, da bi se institut osebnega stečaja ukinil. Predlagatelj meni, da institut ne služi več svojemu namenu, temveč le izigravanju upnikov, ter ocenjuje, da se je po 10 letih izkazalo, da osebni stečaj ni bila primerna rešitev.

I. Potrebe po urejanju položaja prezadolženih fizičnih oseb

Zakonska ureditev stečajnih postopkov je bila v Republiki Sloveniji celovito prenovljena konec leta 2007. Področje, ki je bilo potrebno prenove – pravzaprav novega urejanja, je bilo tudi urejanje premoženjsko-pravnih razmerij prezadolženih oseb. Na pomanjkanje zakonskega urejanja tega področja in brezizhoden položaj prezadolženih posameznikov je poleg takratne pravne teorije vidno opozoril tudi Varuh človekovih pravic v svojem letnem poročilu za leto 2005:

»Varuh pogosto prejema pobude, v katerih posamezniki zatrjujejo prezadolženost in hudo socialno stisko zaradi obveznosti plačila dolgov. Upniki, zlasti banke v postopkih izvršbe brezkompromisno uveljavljajo prisilno izterjavo dolgov. Slovenija se po ustavi opredeljuje kot pravna in socialna država, kar mora imeti odmev tudi pri urejanju posledic prezadolženosti fizične osebe. Tako smo soglašali s stališčem o pravni praznini glede urejanja prezadolženosti posameznika, da se zagotovi (sorazmerno) poplačilo upnikov, vendar ob zagotavljanju osnovne eksistence dolžnika in spoštovanju njegovega dostojanstva. Treba bi bilo sprejeti zakon, ki bi uredil vprašanje povračila in oprostitve dolgov, ki jih posameznik kot dolžnik ne zmore

poplačati. Varuh se pridružuje predlogom za sprejem zakona o oprostitvi dolgov prezadolženih fizičnih oseb. Zakonska ureditev »osebnega« stečaja z zakonitvijo postopka za oprostitev dolgov je koristna za dolžnika in njegove najbližje, ki jih je zavezan preživljati, ter pogosto tudi za upnike, ko se zagotovi nadzorovano sorazmerno poplačilo v njihovo korist.«¹.

Predmetno področje je bilo tako (poleg novega instituta stečaja zapuščine) predmet normativnega urejanja v letu 2007 v Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju² (v nadaljnjem besedilu ZFPPIPP).

II. Osebni stečaj kot generalna izvršba

Enako kot stečajni postopek nad pravno osebo tudi postopek osebnega stečaja predstavlja postopek t. i. generalne izvršbe, ki se po 382. členu ZFPPIPP vodi z namenom, da bi vsi upniki iz premoženja stečajnega dolžnika prejeli plačilo svojih navadnih terjatev do stečajnega dolžnika hkrati in v enakih deležih, ker je tega premoženja premalo, da bi bili poplačani vsi upniki v celoti. Osebni stečaj se javno okliče. Odločitve sodišča in drugi podatki o posameznem postopku so za javnost brezplačno dostopni na spletnih straneh Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (122. člen ZFPPIPP)³.

Začetek osebnega stečaja ima pomembne posledice na premoženjsko-pravni položaj dolžnika. Iz dolžnikovega premoženja se oblikuje stečajna masa. V stečajno maso v postopku osebnega stečaja spada vse dolžnikovo premoženje, ki ga ima ob začetku tega postopka, poleg tega pa tudi vse premoženje, doseženo z unovčenjem in upravljanjem stečajne mase. Po 389. členu ZFPPIPP spada v stečajno maso tudi dolžnikova plača in drugi prejemki, ki jih dolžnik pridobi med postopkom osebnega stečaja, razen prejemkov, ki so izvzeti iz stečajne mase ali spadajo v stečajno maso v omejenem znesku, ter premoženje, ki ga stečajni dolžnik pridobi na podlagi dedovanja ali na drugi podlagi med postopkom osebnega stečaja. ZFPPIPP se glede omejitev zneska prejemkov, ki spadajo v stečajno maso v postopku osebnega stečaja v tretjem odstavku 389. člena sklicuje na uporabo določb 102. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ)⁴, torej omejitev, ki veljajo v izvršilnem postopku. Dolžnik mora sodišču, zato da se lahko premoženje zarubi in posledično unovči, poročati o svojem premoženjskem stanju in o njegovi vsaki spremembi, prav tako pa mora dolžnik o spremembah obvestiti upravitelja, ki ga tekom osebnega stečaja nadzoruje (384. in 401. člen ZFPPIPP).

Z začetkom postopka osebnega stečaja se poslovna sposobnost stečajnega dolžnika omeji tako, da ne more sklepati pogodb in opravljati drugih pravnih poslov ali dejanj, katerih predmet je razpolaganje z njegovim premoženjem, ki spada v stečajno maso, brez soglasja sodišča pa tudi ne more najeti kredita ali posojila ali dati poroštva, odpreti novega

¹ Enajsto redno letno poročilo, Ljubljana, junij 2006, str. 51:

http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Varuh_LP_2005.pdf

² Uradni list RS, št. 126/07; trenutno veljavno: Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr., 27/16, 31/16 – odl. US, 38/16 – odl. US in 63/16 – ZD-C

³ https://www.ajpes.si/Uradne_objave/eObjave_v_postopkih_zaradi_insolventnosti/Splosno

⁴ Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15 in 76/15 – odl. US).

transakcijskega ali drugega denarnega računa, se odpovedati dediščini ali drugim premoženjskim pravicam (386. člen ZFPPIPP). Dolžnik ima tekom preizkusnega obdobja tudi dodatne obveznosti. Če je zaposlen, mora izpolnjevati svoje obveznosti do delodajalca po pogodbi o zaposlitvi in druge obveznosti iz delovnega razmerja. Dolžnik, ki ni zaposlen in je sposoben za delo, pa si mora prizadevati, da najde zaposlitev, ne sme odkloniti nobene ponujene redne ali občasne zaposlitve ali drugega dela, razen če ponujene zaposlitve ali dela ni sposoben opravljati (401. člen ZFPPIPP). Kot že navedeno, stalni prejemki stečajnega dolžnika, pridobljeni tekom postopka, spadajo do vrednosti, nad katero izvršba ni omejena, v stečajno maso, in se zaradi poplačila upnikov nakazujejo na upraviteljev fiduciarni račun (393. in 388. člen ZFPPIPP). Upravitelju mora dolžnik mesečno poročati o dejanjih, ki jih je opravil, da bi našel zaposlitev.

V stečajno maso spada tudi premoženje, ki se po začetku osebnega stečaja pridobi z izpodbijanjem pravnih dejanj, ki jih je dolžnik pred začetkom osebnega stečaja sklenil v škodo vseh upnikov ali le v škodo nekaterih od upnikov (privilegiranje preostalih upnikov), s tem da je premoženje prenesel na tretje osebe (svoje bližnje ali druge osebe, ki jim zaupa) in se hkrati z njimi skrivaj dogovorili, da mu omogočijo še naprej uživati koristi iz prenesenega premoženja (gl. 269. – 278. in 391. člen ZFPPIPP). Obdobje izpodbijnosti znaša v postopku osebnega stečaja za dolžnikova neodplačna razpolaganja oziroma razpolaganja s premoženjem za neznatno vrednost pet let pred uvedbo stečajnega postopka, prav tako pa tudi za tiste pravne posle, ki jih je stečajni dolžnik sklenil ali izvedel v dobro osebe, ki ima v razmerju do njega položaj ožje povezane osebe.

III. Osebni stečaj in odpust obveznosti

Ker fizična oseba drugače od pravne osebe po koncu stečajnega postopka ne preneha, ne prenehajo tudi terjatve upnikov, ki v stečajnem postopku niso bile plačane. Za razliko od upnikov stečajnega postopka nad pravnimi osebami se torej izvrševanje terjatev upnikov v postopku osebnega stečaja s sklenitvijo stečajnega postopka ne konča. Pravnomočni sklep o končanju postopka osebnega stečaja je izvršilni naslov za izterjavo neplačanih priznanih terjatev (četrti odstavek 396. člena ZFPPIPP).

Za razbremenitev neplačanega dela obveznosti je zato stečajnemu dolžniku dana možnost, da do izdaje sklepa o končanju postopka osebnega stečaja vloži predlog za odpust obveznosti (397. in 398. člen ZFPPIPP). Medtem, ko je osebni stečaj namenjen sočasnemu in sorazmernemu poplačilu upnikov, je namen odpusta obveznosti poštenemu in vestnemu stečajnemu dolžniku omogočiti, da preneha tisti del njegovih obveznosti, ki jih ni zmožen izpolniti iz premoženja, ki ga ima ob začetku postopka osebnega stečaja ali ki ga lahko pridobi med postopkom osebnega stečaja do poteka preizkusnega obdobja (prvi odstavek 399. člena ZFPPIPP). Odpust obveznosti se izvede znotraj postopka osebnega stečaja (prvi odstavek 398. člena ZFPPIPP). V primeru, da stečajni dolžnik poda predlog za odpust svojih obveznosti in da se postopek odpusta obveznosti po prestanem preizkusnem obdobju zanj uspešno konča, se mu preostanek njegovih obveznosti, ki bi se sicer lahko izterjale na podlagi sklepa o končanju stečajnega postopka, odpusti, s čimer prenehajo tudi pravice upnikov sodno uveljavljati plačilo

preostanka terjatve. Pri določitvi preizkusnega obdobja sodišče upošteva predvsem: starost stečajnega dolžnika, njegove družinske razmere, njegovo zdravstveno in druga osebna stanja pa tudi razloge za njegovo insolventnost. Preizkusno obdobje traja od dveh do petih let, izjemoma je lahko skrajšano pod 2 leti, vendar ne more trajati manj kot šest mesecev – t. i. privilegirano skrajšanje preizkusnega obdobja za najbolj socialno ogrožene kategorije dolžnikov (upokojence, invalide, roditelje samohranilce in druge dolžnike, ki prejemale le minimalne prejemke).

IV. *Odpust obveznosti je namenjen le poštenim in vestnim dolžnikom*

Po zadnjih zakonodajnih spremembah iz leta 2016 je po noveli ZFPPIPP-G^{5,6}, izhajajoč iz načela vestnosti in poštenja, izrecno najprej opredeljen namen tega pravnega instituta (gl. zgoraj). Ker vseh možnih pojavnih oblik ravnanj, ki bi lahko pomenila zlorabo pravice do odpusta obveznosti, ni mogoče taksativno predpisati, je zloraba pravice do odpusta obveznosti po noveli ZFPPIPP-G nomotehnično najprej opredeljena z generalno klavzulo, po kateri odpust obveznosti ni dovoljen, če iz ravnanj stečajnega dolžnika v zadnjih petih letih pred uvedbo postopka osebnega stečaja ali glede na njegov premoženjski položaj izhaja, da bi bil odpust obveznosti temu stečajnemu dolžniku v nasprotju z namenom odpusta obveznosti. Nadalje pa so v četrtem odstavku 399. člena ZFPPIPP zaradi lažjega dokazovanja obstoja ovire proti odpustu obveznosti, ki jo upnik uveljavlja z ugovorom proti odpustu obveznosti, določeni najbolj značilni položaji zlorabe pravice do odpusta obveznosti, ki so nomotehnično opredeljeni v obliki izpodbojnih pravnih domnev. Ugovorni razlog za zavrnitev odpusta obveznosti so med drugim tudi kršitev sodelovalne dolžnosti stečajnega dolžnika z upraviteljem in sodiščem, nepravilna in nepopolna navedba dolžnikovega premoženja, prevzemanje obveznosti s strani stečajnega dolžnika v zadnjih petih letih pred uvedbo postopka osebnega stečaja, ki so nesorazmerne z njegovim premoženjskim položajem, ali če je razpolagal s svojim premoženjem neodplačno ali za neznatno plačilo itd. Na ovire proti odpustu obveznosti mora upravitelj paziti po uradni dolžnosti, ugovor pa lahko vložijo tudi upniki stečajnega dolžnika.

Tudi kadar sodišče poštenemu stečajnemu dolžniku odobri odpust obveznosti, odpust obveznosti za določene kategorije terjatev ne učinkuje. Odpust obveznosti po drugem odstavku 408. člena ZFPPIPP ne učinkuje na prednostne terjatve, terjatve iz naslova denarne kazni ali odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, izrečenih v kazenskem postopku, v pogojni obsodbi določenega pogoja vrnitve premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, oziroma povrnitve škode, povzročene s kaznivim dejanjem, globe ali odvzema premoženjske koristi, pridobljene s prekrškom, izrečenih v postopku o prekršku, odvzema premoženja nezakonitega izvora in povrnitve škode, povzročene namerno ali zaradi hude malomarnosti.

Pravnomočen odpust obveznosti je možno tudi izpodbijati. Ker se zaradi globalizacije in vedno večjega nabora razpoložljivih finančnih instrumentov in oblik plačilnih storitev na eni strani in pravnih redov ter ponudnikov plačilnih storitev, ki ne razkrivajo identitete uporabnikov, v

⁵ Uradni list RS, št. 27/16.

⁶ <http://imss.dz-rs.si/imis/eb107711436319473fed.pdf> – predlog ZFPPIPP-G, predložen v zakonodajni postopek.

praksi vedno težje odkrije pravi imetnik premoženjskih pravic, se je rok za vložitev tožbe na razveljavitev odpusta obveznosti z dveh let podaljšal na tri leta. Obenem pa se je upnikom, ki po pravnomočnosti sklepa o odpustu obveznosti najdejo dolžnikovo premoženje, ki ga je ta pridobil pred odpustom obveznosti (in ga prikri), dala možnost, da dosežejo razveljavitev odpusta obveznosti že, če predlagajo začetek stečajnega postopka nad takim, naknadno najdenim premoženjem. V tem primeru uveljavljanje zahtevka za razveljavitev odpusta obveznosti ni vezano na triletni rok (gl. 411. člen ZFPPIPP).

Menimo, da predlog ni primeren za nadaljnjo obravnavo. Osebni stečaj z možnostjo odpusta dolgov prezadolženim osebam predstavlja pomemben pravno-civilizacijski dosežek; je izraz Slovenije kot pravne in socialne države (2. člen Ustave Republike Slovenije). Vendar je treba prav iz razlogov, ki so navedeni v skopi utemeljitvi obravnavnega predloga Vladi, njegovo izvajanje v praksi spremljati in se v primeru spremenjenih družbenih razmer (zlorab tega instituta) temu ustrezno odzvati ter po potrebi tudi prilagoditi zakonodajni okvir.

Lep pozdrav,

Miha VERČKO
Generalni direktor

Pripravil:
Aljaž Perme, sekretar